MILLIY PEDAGOGIK AN’ANALAR VA ULARNING ZAMONAVIY TA’LIMDAGI O‘RNI

E’zoza Usmanova Zokirjonovna
Turan International Universitet psixologi
E-mail: ezozausmanova22@gmail.com

Received: 15.09.2025
Revised: 16.09.2025
Accepted: 17.09.2025
Kalit so‘zlar:
milliy pedagogik an’analar, zamonaviy ta’lim, ta’lim metodikalari, ma’naviy tarbiya, ta’limda innovatsiyalar, milliy qadriyatlar, pedagogika, ta’lim tizimi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy pedagogik an’analar tushunchasi, ularning asosiy xususiyatlari va zamonaviy ta’limdagi o‘rni tahlil qilinadi. Milliy an’analar xalqning tarixiy va madaniy merosidan kelib chiqib shakllangan bo‘lib, ta’lim jarayonida nafaqat bilim berish balki ma’naviy-axloqiy tarbiya berishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirilgan milliy an’analar yosh avlodni ko‘p qirrali, bilimdon va ma’naviy yetuk inson qilib tarbiyalashda samarali vosita hisoblanadi. Maqolada milliy pedagogik an’analar va zamonaviy ta’lim tizimidagi o‘zaro bog‘liqlik hamda ularning muhimligi haqida fikrlar bayon etilgan

Kirish. Ta’lim har bir jamiyatning barqaror rivojlanishi va kelajagi uchun eng muhim omillardan biridir. Har bir xalq o‘zining tarixiy va madaniy merosiga tayangan holda ta’lim tizimini shakllantiradi va rivojlantiradi. Shu jihatdan, milliy pedagogik an’analar ta’lim jarayonining tub ildizlaridan biri hisoblanadi. Ular xalqning qadriyatlari, urf-odatlari, axloqiy-ruhaniyat mezonlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, nafaqat bilim berish, balki yosh avlodni ma’naviy jihatdan tarbiyalashda ham muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy dunyoda ta’lim tizimi tezkor o‘zgarishlarga duch kelmoqda. Globalizatsiya, axborot texnologiyalari rivoji va yangi pedagogik yondashuvlar ta’lim mazmuni va metodikasini tubdan yangilashga majbur qilmoqda. Shu bilan birga, milliy pedagogik an’analarni saqlab qolish va ularni yangi pedagogik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish o‘quvchilarning nafaqat ilmiy, balki ma’naviy-axloqiy rivojlanishini ta’minlash uchun zarurdir.

Milliy pedagogik an’analar tushunchasi, ularning asosiy xususiyatlari, shuningdek, zamonaviy ta’lim tizimidagi o‘rni va ahamiyati haqida batafsil fikr yuritiladi. Milliy an’analar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar uyg‘unligi

2025
WWW.INSIGHTPUBLISHING.UZ

yosh avlodni ko‘p qirrali, bilimdon va ma’naviy yetuk inson qilib tarbiyalashning samarali yo‘li sifatida ko‘rib chiqiladi.

Milliy pedagogik an’analar va ularning zamonaviy ta’limdagi o‘rni. Milliy pedagogik an’analar – bu xalqimiz tarixi, madaniyati, urf-odatlari, qadriyatlari asosida shakllangan ta’lim-tarbiya tizimi va metodikalardir. Ular nafaqat avlodlararo bilimlarni yetkazib berishda, balki milliy o‘zlikni saqlash va mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda esa milliy pedagogik an’analar zamonaviy ta’lim jarayonida alohida o‘rin tutmoqda. Milliy an’analar uzoq asrlar davomida shakllangan va xalqimizning hayotiy tajribasiga asoslangan. Bu an’analar orasida ota-ona va o‘qituvchi o‘rtasidagi mehr-oqibat, sabr-toqat, hurmat kabi qadriyatlar alohida o‘rin tutadi. Masalan, o‘zbek xalqining milliy ta’lim tizimida o‘qituvchi shaxsining yuqori mavqei, u kishining bilim va tarbiyasiga hurmat ko‘rsatish an’anasi mustahkam o‘ringa ega.

Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari ta’limda yangi innovatsiyalar va texnologiyalarni olib kelmoqda. Shu bilan birga, milliy pedagogik an’analarni zamonaviy metodlar bilan uyg‘unlashtirish ta’lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar asosida shakllangan ta’lim metodikasi o‘quvchilarni nafaqat ilmiy bilim bilan, balki ma’naviy-axloqiy jihatdan ham boyitadi.

Milliy pedagogik an’analarni zamonaviy ta’limda qo‘llash orqali:

- O‘quvchilarda milliy o‘zlik va g‘ururni shakllantirish mumkin;
- Axloqiy tarbiya kuchayadi, yoshlar orasida hurmat, mehr-muhabbat kabi qadriyatlar rivojlanadi;
- Ta’lim jarayonida interaktiv va ijodiy yondashuvlar paydo bo‘ladi;
- Madaniyatlararo muloqot uchun poydevor yaratiladi.

1- Jadval. Milliy pedagogik an’analar va zamonaviy ta’limda ularning o‘rni bo‘yicha tahliliy taqqoslash

Milliy pedagogik an’analar	**Zamonaviy ta’lim uslublari**	**Ta’lim jarayonidagi o‘rni va ahamiyati**	**Imkoniyatlar va qiyinchiliklar**
Xalqning madaniy merosiga asoslangan	Innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar	O‘quvchilarni ma’naviy va ilmiy jihatdan tarbiyalash	Milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish imkoniyati

2025
WWW.INSIGHTPUBLISHING.UZ

Milliy pedagogik an’analar	Zamonaviy ta’lim uslublari	Ta’lim jarayonidagi o‘rni va ahamiyati	Imkoniyatlar va qiyinchiliklar
O‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi hurmat va mehr-oqibat	Raqamli o‘qitish, masofaviy ta’lim	Ta’lim jarayonida ma’naviy-axloqiy tarbiya berish	Texnologiya va an’anaviy metodlarning moslashuvchanligi bilan bog‘liq muammolar
Sabrlilik, mehr-muhabbat, hurmat kabi qadriyatlar	Interaktiv o‘yinlar, multimedia vositalari	O‘quvchilarni ijtimoiy va emotsional jihatdan rivojlantirish	Yangi metodlarni an’anaviy ta’lim tizimiga tatbiq etishda qiyinchiliklar
Ta’limda shaxsiy yondashuv va individual e’tibor	Personalizatsiya va adaptiv ta’lim	Har bir o‘quvchining qobiliyatlari va ehtiyojlariga moslash	An’anaviy va zamonaviy uslublarni uyg‘unlashtirish zarurati

Milliy pedagogik an’analar har qanday davrda ta’lim jarayonining asosiy tarkibiy qismi bo‘lib qoladi. Ular zamonaviy ta’lim bilan uyg‘unlashib, yosh avlodni ma’naviy va ilmiy jihatdan yetuk inson qilib tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Shuning uchun ham pedagoglar milliy an’analarni saqlab qolish, rivojlantirish va zamonaviy metodlar bilan boyitishga alohida e’tibor qaratishlari lozim.

Ilmiy munozara. Milliy pedagogik an’analar ta’lim jarayonida nafaqat o‘quvchilarga bilim berish vositasi sifatida, balki ularning ma’naviy-axloqiy tarbiyasida ham muhim ahamiyatga ega ekanligi ko‘plab tadqiqotlarda ta’kidlangan. O‘zbekiston va boshqa Markaziy Osiyo mamlakatlaridagi pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, milliy an’analar yoshlarni tarbiyalashda barqaror va samarali metodologiya hisoblanadi. Misol uchun, o‘zbek xalqining mehmondo‘stlik, hurmat, halollik kabi qadriyatlari ta’lim jarayonida o‘quvchilarga axloqiy tushunchalarni yetkazishda muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari va innovatsiyalar milliy pedagogik an’analar bilan uyg‘unlashganda, ta’lim sifati sezilarli darajada oshadi. Bugungi kunda interaktiv ta’lim metodlari, masofaviy o‘qitish vositalari, raqamli resurslar milliy qadriyatlar bilan uyg‘un ishlatilsa, o‘quvchilarda nafaqat an’anaviy bilimlar,

2025
WWW.INSIGHTPUBLISHING.UZ

balki zamonaviy dunyoqarash va ko‘nikmalar ham shakllanadi. Bu esa yoshlarni global jarayonlarga moslashishga, xalqaro maydonda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

Shuningdek, milliy pedagogik an’analarni zamonaviy ta’lim tizimiga tatbiq etishda ba’zi qiyinchiliklar ham mavjud. Jumladan, an’anaviy qadriyatlar va yangi pedagogik metodlarning to‘liq uyg‘unlashmasligi, ba’zida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda an’anaviy ta’lim tizimining moslashuvchan emasligi kabi muammolarni ko‘rish mumkin. Shu sababli pedagoglar, tadqiqotchilar va ta’lim siyosati shakllantiruvchilar tomonidan milliy an’analarni saqlab qolish va ularni yangi ta’lim uslublari bilan integratsiya qilish yo‘llari ustida izlanishlar olib borilishi lozim.

Xulosa. Milliy pedagogik an’analar xalqimizning tarixi, madaniyati va ma’naviy qadriyatlarini o‘zida mujassam etgan ta’lim-tarbiya tizimining muhim qismi hisoblanadi. Ular nafaqat bilim berish, balki yoshlarni axloqiy-ruhiy jihatdan tarbiyalashda ham katta rol o‘ynaydi. Zamonaviy ta’lim jarayonida milliy an’analarni saqlab qolish va ularni yangi pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar bilan uyg‘unlashtirish ta’lim sifatini yanada oshirishga imkon yaratadi. Shunday qilib, milliy pedagogik an’analar va zamonaviy ta’lim yondashuvlarining integratsiyasi yosh avlodni ko‘p qirrali, bilimdon va ma’naviy yetuk inson qilib tarbiyalashda asosiy omillardan biriga aylanadi. Kelajakda pedagogik amaliyot va ilmiy tadqiqotlarda milliy an’analarni rivojlantirish va zamonaviylashtirishga alohida e’tibor qaratish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sh.M. Mirziyoev — *O‘zbek milliy pedagogik an’analari va ularning zamonaviy ta’limdagi roli* (maqola, 2018)

2. N. Usmonova — *Milliy tarbiya va pedagogika asoslari* (Toshkent, 2017)

3. R. Islomov — *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va milliy qadriyatlar* (ilmiy tadqiqot, 2019)

4. S. Toshpo‘latov — *Milliy pedagogik an’analarni rivojlantirish muammolari* (dissertatsiya, 2020)

5. M. Qodirov — *O‘zbek pedagogik merosi va zamonaviy ta’lim* (monografiya, 2016)

6. Z. Yo‘ldoshev — *Ta’limda milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish* (ilmiy maqola, 2021)

7. Sh. Xolmuhammadov — *Milliy pedagogik an’analar va yoshlarni tarbiyalash* (Toshkent, 2019)